

Cmentarze

a. Pojęcie i rodzaje cmentarzy

Do XVIII w. grzebanie zmarłych było wyłączną kompetencją rodziny zmarłego i Kościoła. W czasach najnowszych również państwo zaczęło zajmować się tą materią. Z tego powodu, ze względu na władzę, która zakłada cmentarz i której on podlega, obecnie rozróżniamy cmentarze wyznaniowe i cmentarz komunalne (świeckie).

Ze względu na właściciela oraz bliższe przeznaczenie cmentarzy, możemy wyróżnić również:

- cmentarze parafialne (ewentualnie międzyparafialne) – do chowania wiernych parafii;
- cmentarze zakonne, które należą do instytutu zakonnego lub domu zakonnego;
- cmentarze specjalne, przeznaczone do określonej grupy wiernych, zwłaszcza do osoby prawnej (np. kapituły kanoników, bractwa, stowarzyszenia kościelnego)
- cmentarze rodzinne, które należą do konkretnej rodziny

Jeśli cmentarz jest pobłogosławiony według odpowiednich przepisów ksiąg liturgicznych, jest wówczas miejscem świętym.

b. Prawo Kościoła do posiadania cmentarzy

Poprzedni Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. stwierdzał, że Kościół katolicki ma prawo posiadać własne cmentarze. W wielu jednak miejscach to prawo Kościoła było negowane przez władze cywilne. Z tego powodu, w czasie przygotowywania aktualnej normatywy w tym zakresie, dyskutowano nad celowością utrzymania tego przepisu. Ostatecznie po długiej dyskusji postanowiono zmienić stary przepis, pozostawiając prawu partykularnemu konkretyzację tej normy. Prawu partykularnemu prawodawca pozostawia również sprawy porządkowe: *Stosowne przepisy, dotyczące porządku na cmentarzach, zwłaszcza utrzymania i ochrony ich sakralnego charakteru, powinny być ustanowione przez prawo partykularne.*

Obecny Kodeks bynajmniej nie rezygnuje z prawa Kościoła do posiadania cmentarzy, ale czyni to w sposób bardziej realistyczny: *Tam, gdzie to możliwe kościół powinien mieć własne cmentarze albo przynajmniej kwatery na cmentarzach świeckich, przeznaczone na grzebanie wiernych zmarłych, należyście pobłogosławione.*

Oprócz ogólnego zalecenia, aby starano się urządzać cmentarze wyznaniowe, Kościół pragnie również, aby także inne miejsca przeznaczone

do grzebania wiernych były należycie pobłogosławione. *Jeśli to jest niemożliwe, należy każdorazowo błogosławić poszczególne groby.*

Władzą kompetentną do przeznaczania miejsca na grzebanie wiernych oraz do błogosławienia tego miejsca jest ordynariusz. W przypadku błogosławienia każdego poszczególnego grobu, może to uczynić każdy kapłan. Robi to najczęściej w trakcie samej ceremonii pogrzebu.

Jeśli chodzi o cmentarze specjalne i rodzinne, sprawa błogosławienia tych miejsc leży w gestii ordynariusza miejsca. Mogą być więc nie pobłogosławione.

c. Budynek kościelny, jako miejsce grzebania

Zgodnie z prawem rzymskim, cmentarze nie były organizowane w obrębie miast, a tym samym nie było problemu chowania zmarłych w budynku kościelnym. Z czasem jednak, od IV w., zaczęły powstawać bazyliki nad grobami męczenników. Wierni natomiast pragnęli być pochowani w pobliżu świętego męczennika. W IX w. zwyczaj chowania niektórych zmarłych w obrębie budynku kościelnego został usankcjonowany prawem partykularnym.

Według Kodeksu z 1917 r. dotyczyło to jedynie: papieża, kardynałów, biskupów rezydencjalnych, opatów i prałatów udzielnych oraz członków rodzin królewskich.

Aktualnie prawo zamieszcza najpierw ogólny zakaz grzebania zmarłych w budynku kościelnym. Zakaz ten nie dotyczy jednak *Biskupa Rzymskiego, kardynałów lub biskupów diecezjalnych, również emerytowanych, którzy powinni być chowanie we własnym kościele.*